

## פ' לך לך: בגדר דין גר שמל ולא טבל

### (1) בראשית (יב:ה)

וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרוֹן וַיָּצְאוּ לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה כְּנָעַן:

### רש"י (שם)

שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים, ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאו.

### ש"ת מהר"ט (ח"ב א"ח סי' ו)

ו"ל דבימי אברהם כיון שהיה לו תורה כדכתיב, ואת הנפש אשר עשו בחרן, כל הגרים שנתגיירו עמו לא היו בכלל האומות אם לא שנטמאו אח"כ, דהא בפ"ק דע"ז קא חשיב ב' אלפים תוהו מ"ואת הנפש אשר עשו בחרן, וגמירי דאברהם בההיא שעתא מ"ח שנים היה שאז כלו ב' אלפים תוהו ומאז נבדלו אברה' וזרעו מקיימי ברית מבין האומות

### (2) גמ' יבמות (מו. – מו:)

ת"ר גר שמל ולא טבל ר"א אומר הרי זה גר שכן מצינו באבותינו, שמלו ולא טבלו, טבל ולא מל ר' יהושע אומר הרי זה גר שכן מצינו באמהות שטבלו ולא מלו, וחכמים אומרים, טבל ולא מל, מל ולא טבל אין גר, עד שימול ויטבול ... א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: לעולם אינו גר עד שימול ויטבול

### גמ' ברכות (מז:)

והנכרי אין מזמנין עליו. פשיטא? הכא במאי עסקינן בגר שמל ולא טבל, דאמר רבי זירא אמר רבי יוחנן: לעולם אינו גר עד שימול ויטבול, וכמה דלא טבל נכרי הוא.

### גמ' סנהדרין (דף נח:)

ואמר ריש לקיש נכרי ששבת חייב מיתה שנאמר "ויום ולילה לא ישבתו" (בראשית ח:כב). ואמר מר: אזהרה שלהן זו היא מיתתן. אמר רבינא: אפילו שני בשבת. וליחשבה גבי שבע מצות? כי קא חשיב שב ואל תעשה, קום עשה לא קא חשיב.

### (3) הגר"א לעמיל (ה"ד בשר"ת בנין ציון סי' צא)

ואמינא טעמא דידי האמנם מהראוי היה להתייעץ בזה עם חכמי ורבני עיה"ק פה ה"ו טרם נעשה המעשה אמנם מחמת כי כבר הי' אחר תפלת המנחה לעת ערב ובין כך יצא ש"ק ובעיני הי' הדבר פשוט ... אין כאן איסור לא דאורייתא לא דרבנן כ"א מצוה בחילולו ש"ק אחרי ... איבע"א סברא כיון דקיי"ל כחכמים וכו' יוחנן יבמות (דף מ"ו) דאינו גר עד שימול ויטבול ... והרי כ"ז שלא טבל אינו גר ועדיין הוא בן נח כאשר מבואר, א"כ במאי נפקע ממנו מצות יום ולילה ל"י שנצטוו עליו, והאיך יוכל לפטור א"ע ממצוה שנצטוו בו במה שיהי' גר ויהי' לו דין ישראל לאחר שיטבול

### תוס' ישנים (יבמות מח: ד"ה זה)

ותימה דאמרינן עו"כ שבת חייב? ו"ל שזה כיון דדעתו להתגייר מצי לשבות

### מהרש"א (ח"א שבת פז:)

בתחלה פירש עונשן ולבסוף פירש מתן שכרן. נראה דכל זה היה לפי הדין בגרים, דאז נכנסו ישראל לברית ונעשו גרים ואמרינן פרק החולץ גר שבא להתגייר כו' מודיעין אותו עונשן של מצות כו' וכשם כו' כך מודיעין אותו מתן שכרן כו':

### ש"ת אבני נזר (י"ד סימן שנא)

וסבור הייתי לחדש ולומר דאף דאינו גר עד שימול ויטבול, מ"מ במצות שבת שבמרה נצטוו (גמ' שבת פ"ז), וזה הי' קודם טבילה שהי' בשעת מתן תורה ... ועל שבת נצטוו במרה מקרא דכתיב שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו ... הנה כי תיכף שנגמר מילה שלהם נצטוו על השבת. ע"כ לדורות נמי תיכף לאחר מילה מצווה על השבת.

### (4) תוס' כריתות (ט. ד"ה דכתיב)

פירוש שמלו עצמם ביציאתם ממצרים, ואע"פ שאותן שהיו נימולים בימי אברהם לא מלו אותם ביציאת מצרים מ"מ מעיקרא כשמלו עצמן מלו ליכנסו בברית המקום וליבדל משאר אומות וגם כי עתה טבלו.

### ש"ת בנין ציון (סי' צא)

ולענ"ד דאף שעדיין לא נכנס לכלל ישראל גמור עד שטבל מכ"מ משעה שנכנס לברית מילה כבר נבדל מכלל ב"נ, וכעין זה כתבו התוס' בכריתות (דף ט') ... הרי בפ"י שכבר קודם טבילה ע"י מילה לבד נכנסו לברית ועי"ז נבדלו משאר האומות, וא"כ גם זר זה שמל ולא טבל דמי לזה שנכנס לברית ועי"ז נבדל משאר האומות וע"כ אין עליו עוד מצות יום ולילה ל"י של ב"נ, ולכן לא בלבד שמותר לגר כזה לקיים שבת אלא אפשר לצדד ג"כ שחובה עליו לקיים

### (5) רשב"א (יבמות עא.)

אלא לאתוויי גר שמל ולא טבל וקסבר אינו גר עד שימול ויטבול. קשיא לי א"כ היינו גוי ואע"פ שמל הרי הוא כערל דהו"ל כערבי מהול? וליתא דשאני הכא דמילתו לשם יהדות ואע"פ שלא נגמר גירותו מ"מ כבר התחיל ונכנס קצת בדת יהודית שאינו צריך אלא טבילה.

### תורת רבינו שמואל סלאנט זצ"ל (ח"א סי' לא ס"ק ג', ו')

לענ"ד נראה ברור שנכון שלא יעשה מלאכה בשבת וינוח ביום שבת כמו ישראל, עי' בחי' הרשב"א ... נמצא לדבריו שאם לא הי' בא הקרא למעט גר מלאכול בפסח הייתי אומר שמוותר לאכול, הגם דס"ל דאינו גר ואכילת זר בפסח חייב כרת, וא"כ בנדו"ד לענין מל' בשבת כ"ש שהוא אסור לעשות מלאכה כיון דלא יש עליו קרא בפירוש להתירו במלאכה ... מטעם כי כיון דמל לשם יהודית נכנס קצת בדת יהודית

### הגרי"מ טוקצינסקי (תורת רבינו שמואל סלאנט זצ"ל שם ס"ק ז)

הרי שכ' הרשב"א כי יהדותו התחילה כבר משעת מילה אלא שהטבילה גומרה

### הגרא לעמיל (הו"ד בתורת רבינו שמואל סלאנט זצ"ל עמ' קפ"ז)

והגם דבחיל' הרשב"א ז"ל ... היינו כסברת חולקים עלי, מ"מ הרי דבריו אינו אלא דהו"א לומר כן לכן איצטריך מיעוטא

### כלי חמדה (פ' נצבים)

לאחר שמל א"ע לשם יהדות אע"ג דגר שמל ולא טבל כאילו לא מל את עצמו, שוב אינו בכלל נכרי, הרי דעת הרשב"א יבמות ד' ע"א דאם מל לשם גרות שוב חייב כמהול ואינו בלל נכרי

### (6) שולחן ערוך (יר"ד קכד:ב)

גר תושב, דהיינו שקבל עליו שבע מצות, וכן גר שמל ולא טבל, מגען אוסר בשתייה. הגה: וכל זמן שלא טבל כראוי, מקרי לא טבל. ויש מקילין אפילו במגע גר תושב ...

### שר"ת רדב"ז (ח"ג סי' תעט [תתקיז])

תשובה מעשה בא לפני ר"י ז"ל כיוצא בזה והתיר את היין אפי' בשתייה ואזיל לשיטתיה דגר תושב מגעו מותר בשתייה וכ"ש גר שמל וקבל עליו מצות ... ואעפ"כ לא ראה ר"י להתיר לכתחלה שיגע בין ... והר"ן ז"ל דחה ראיות הללו וכתב דליכא לדמויי מל ולא טבל לגר תושב משום דגר תושב מקבל מהשתא וגר אינו מקבל אלא לאחר טבילה: ואני אומר דעדיף טפי מל ולא טבל מגר תושב מכמה טעמי חדא דגר תושב לא קבל שום מצוה ממצות ישראל וזה קבל עליו מקצת מצות קלות וחמורות ... ותו דגר תושב לא מל וזה כבר מל ויצא מטומאת העכ"ם ... ולענין להצטרף לכל דבר שבקדושה ולענין אי חיישינן לקידושו הדבר ברור שאינו כישראל לשום דבר דקיי"ל מל ולא טבל כאלו לא מל. אלא שיצא מכלל עכ"ם שמצוה להחיותו ואין מגעו ביין טמא ולכלל ישראל לא בא עד שיטבול ודברים ברורים הם.

### (7) ש"ך (יר"ד רסו:יח)

כ' הרשב"ץ בתשובה על הא דתניא אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם השבת שפי' הרז"ה דטעמא משום שהוא דבר שא"א שלא יבא לידי חילול שבת ... דמכאן יש ללמוד דאסור למול הגר ביום ה' כדי שלא יבא ג' למילה בשבת ויצטרך לחלל עליו השבת

### שר"ת ציץ אליעזר (ח"י סי' כה פ"ב)

ואם נקבל את ההנחה הזאת דגר שמל ולא טבל אע"פ שעדיין לא נכנס לכלל ישראל אבל לענין שבת שאני דהוקש ברית לברית, ולא רק שיכול כבר לשמור את השבת אלא שיתכן שכבר מחויב בכך, א"כ נוכל להוסיף ולומר על הדרך הזאת גם סברא שמותר ממילא גם לחלל עליו את השבת, והוא עפ"י מה דמצינו בגמ' בע"ז ד' כ"ו ע"א ... א"ל אביי יכלה למימר לה דידן דמינטרי שבתא מחללינן עלייהו דידכו דלא מינטרי שבת לא מחללינן. וא"כ אפשר לקחת לנו מזה כדי להגדיר על מי שמחללין שבת, ולומר דכל מי דמינטרי שבתא מחללין עליה את השבת, ואמרינן עליה "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה", שכיזוע אע"פ שאנן תפסינן לעיקר הלימוד של שמואל (יומא פה:): שלומד מקרא וחי בהם ולא שימות בהם, הוא זה כדי ללמוד שמחללין גם על ספק פקו"נ = פקוח נפש, אבל להרבה ענינים משתמשים גם בלימוד ... חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה ... הגדרה שלישית אפשר לומר בזה בעפ"י מה שמצינו בשו"ת רדב"ז סי' תתקי"ז (תע"ט) ... דאפילו למאן דאית ליה גר תושב אוסר היין במגעו מודה הוא בגר שמל ולא טבל שאינו אוסר ... שיצא מכלל עכ"ם שמצוה החיותו ואין מגעו ביין טמא ולכלל ישראל לא בא עד שיטבול ... הרי לנו הגדרה חדשה על קביעת מצבו המהותי של זה שמל ולא טבל, והיינו שכבריה בפני עצמו הוא, דיצא מכלל עכ"ם ולכלל ישראל לא בא, ולכן אין דנין אותו כעכ"ם אבל לא חל עליו עדנה דין ישראל ... בנוגע אם לחלל שבת עבורו יש לומר דעל זה שכבר יצא מכלל עכ"ם וכבר קיבל עליו להיות כמונו אלא שנאנס ולא היה יכול לגמור הדבר (כלשונו של הרדב"ז שם) שפיר מותר כבר לחלל עליו את השבת ומצוה להחיותו כדי שישמור שבתות הרבה ...